> ***Baxmayaraq ki, həm pandemiya, həm də neftin qiymətinin aşağı səviyyədə olması bizim gəlirlərimizə çox mənfi təsir göstərib, ancaq nəzərdə tutulmuş bir dənə də olsun sosial layihə yarımçıq qalmayıb, yaxud da ixtisar edilməyib.***
>
> ***İlham ƏLİYEV***
> ***Azərbaycan Respublikasının Prezidenti***

Əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması tədbirləri davam edir

Bu il sosial xərclər və məşğulluğa dəstək tədbirləri ilə bağlı rekord göstərici qeydə alınıb. Ötən dövr ərzində dövlət başçısının tapşırığı ilə ünvanlı sosial yardım proqramının əhatə dairəsi genişləndirilib. Hazırda 84 min ailənin 350 min üzvü bu yardımla əhatə olunub. Həmçinin bu il şəhid ailələri və müharibə əlillərinə rekord sayda -- azı 1500 mənzil və fərdi ev, 400 avtomobilin verilməsi nəzərdə tutulub. 65 yaşdan yuxarı ahıl şəxslərə sosial xidmətlərin göstərilməsi proqramı 15 min nəfəri əhatə edir. Xüsusi karantin rejimi dövründə 100 mindən çox ailəyə 200 min ərzaq payı təqdim edilib. Ümumilikdə isə sosial təminat proqramları 500 mindən çox insanı əhatə edib və bunun üçün 200 milyon vəsait yönəldilib. Həmçinin sosial müdafiə üzrə 2 milyon, əmək münasibətlərinin qorunması üzrə 1 milyon 660 min, işsizlik və karantin dövründə gəlirini itirən aztəminatlılar üzrə 700 mindən artıq vətəndaşa dəstək göstərilib.

Qarşıda duran hədəflərdən biri Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin göstərdiyi 132 xidmətdən 90-ını tamamilə elektron şəkildə həyata keçirməkdir. Xüsusi karantin rejimi dövründə nazirliyin ötən ildən başlayaraq elektronlaşma ilə bağlı həyata keçirdiyi işlər öz müsbət nəticəsini verib. Bu müddət ərzində vətəndaşlar məmur -- vətəndaş təması olmadan xidmətlərdən yararlanmaq imkanı qazanıblar. Bu ilin 6 ayı ərzində 53 min vətəndaşa pensiya və müavinətlər üzrə proaktiv qaydada təyinat və ödəniş aparılıb, əmək, məşğulluq, sosial müdafiə sahələri üzrə 325 min elektron arayış verilib. Həmçinin birdəfəlik ödəmə ilə bağlı müraciətlər də elektron qaydada qəbul edilib və ödəniş aparılıb. Sığortaedənlər tərəfindən 2006 -- 2009-cu illərdə ödənilən, lakin işçilərin fərdi hesabları üzrə bölüşdürülməmiş 1,1 milyard manat vəsaitin 75 faizi artıq vətəndaşların fərdi hesablarına köçürülüb. Bu addım həmin fərdi hesabların sahibləri olan işçilərin gələcək pensiya təminatına, pensiya artımına, daha çox pensiya almalarına kömək edəcək. Vəsaitin fərdi hesablar üzrə bölüşdürülərək həmin hesablara yerləşdirilməsi prosesi yaxın vaxtlarda yekunlaşacaq.

Bu il daha 4 müavinətin təyinatının elektronlaşdırılması təmin olunacaq. Ümumən sosial müavinət və təqaüdlərin təyinatı sistemi tam proaktiv qaydada qurulacaq və bu proses gələn il başa çatdırılacaq. Ötən ildən başlayaraq 21 sosial təminat növünün (2 pensiya və 19 müavinət-təqaüd növünün) elektron təyinat sistemləri yaradılıb. Nəticədə həmin pensiya, müavinət və təqaüdlər məmur -- vətəndaş təması baş vermədən elektron qaydada təyin edilir. Bu ilin 6 ayında 53 min şəxsə pensiya, müavinət və təqaüdlər e-qaydada təyin olunub.

Əlilliyi olan şəxslərin, tibbi-sosial reabilitasiya imkanlarının artırılması Prezident İlham Əliyevin uğurlu sosial siyasətinin mühüm tərkib hissəsidir. Dövlət başçısının tapşırığına əsasən, ölkədə reabilitasiya infrastrukturunun müasirləşdirilməsi və genişləndirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilir. 2019-cu ilin sonlarında Yevlax və Naftalan Əlilliyi olan şəxslər üçün Regional Bərpa Mərkəzləri, Mərdəkan Əlilliyi olan şəxslər üçün Müalicə Pansionatı, Protez-Ortopedik Bərpa Mərkəzinin əsaslı təmir və yenidənqurmadan sonra istifadəyə verilib.Bu günlərdə Lənkəran şəhərindəki Əlilliyi olan şəxslər üçün Regional Bərpa Mərkəzi və Şəki şəhərindəki Reabilitasiya Mərkəzi əsaslı təmir və yenidənqurmadan sonra istifadəyə verilib. Onların hər birində yüksək səviyyəli reabilitasiya şəraiti yaradılıb. Bu il, həmçinin Sumqayıt, Xaçmaz, Şirvan şəhərlərindəki Regional Bərpa Mərkəzlərinin, Şağan Əlilliyi olan şəxslərin Müalicə Pansionatının əsaslı təmir və yenidənqurmadan sonra istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulub. Eyni zamanda, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün reabilitasiya mərkəzləri şəbəkəsinin respublikamızın bölgələri üzrə genişəndirilməsi də nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə cari ildə Şəmkir və Qəbələ rayonlarında da bu ilin Uşaq Bərpa Mərkəzlərinin açılması planlaşdırılır. Ümumən bu il 8 yeni bərpa mərkəzinin açılması nəticəsində reabilitasiya xidmətləri göstərilənlərin illik sayı iki dəfə artaraq 28 minə çatacaq. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən yanvar -- iyul aylarında ümumilikdə 2 milyon 571 min şəxsə pensiya, müavinət, təqaüd, ünvanlı sosial yardım ödənilib. Bu istiqamətdə ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 26,76 faiz çox və ya 707 milyon manat çox olmaqla, 3 milyard 349 milyon manat vəsait ödənilib.

Prezident İlham Əliyevin təsdiq etdiyi "İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə" Qanun aktiv məşğulluq proqramlarının və işsizlikdən sığorta ödənişinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsinə, işçi qüvvəsinin rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına xidmət edir. Bu məqsədlə fondun builki büdcəsindən müvafiq istiqamətlər üzrə xərclərin artırılması nəzərdə tutulur. İşsiz şəxslərin sosial müdafiəsində mühüm dəstək kimi işsizlikdən sığorta ödənişlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, işsizlikdən sığorta ödənişi alanların sayının cari il üçün artıq 20 minə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Prezident İlham Əliyevin ölkəmizdə koronavirus pandemiyası ilə mübarizə sahəsində görülən tədbirlər və sosial-iqtisadi vəziyyətlə bağlı videoformatda keçirdiyi müşavirədə qeyd etdiyi kimi, son aylar ərzində görülmüş işlərə baxmaq kifayət edər ki, xüsusi karantin rejiminin olmasına baxmayaraq, nə qədər böyük işlər görüldüyü anlaşılsın. Təqribən 5 milyona yaxın insanın geniş sosial paketlə əhatə edilməsi, dövlət sektorunda çalışan 900 min nəfərin böyük əksəriyyətinin faktiki olaraq işləməyən hissəsinin dövlət tərəfindən əməkhaqqı alması təmin edilib. İş yerlərinin qorunması, yeni DOST mərkəzlərinin yaradılması, reabilitasiya və sosial xidmət infrastrukturunun müasirləşdirilməsi və genişləndirilməsi, sosial ödənişlərin davamlılığının qorunması, sosial müdafiə sahəsində xərclərin optimallaşdırılması, şəffaflığın təmin edilməsi və əsassız xərclərin qarşısının alınması sahəsində görülən işlər dediklərimizi təsdiq edir.

Yeni qanun bu məqsədlə fonddan cari il üzrə ayrılması nəzərdə tutulan vəsaitin 5 milyon manat artırılaraq 10 milyon manata çatdırılmasını nəzərdə tutur. İşsiz və işaxtaran vətəndaşların məşğulluq imkanlarının artırılması ilə bərabər, onların kiçik sahibkarlığa çıxışına şərait yaradılmasında özünüməşğulluq proqramı mühüm rol oynayır. Proqram 2018--ci ildə 7267 nəfəri, 2019-cu ildə isə 10352 nəfəri əhatə edib. Proqrama cəlb olunanların hər biri mal və materiallar formasında aktivlərlə təmin edilməklə, öz kiçik ailə təsərrüfatlarını yaradıblar. 2020-ci ildə isə 12 min nəfərin proqrama cəlb olunaraq kiçik ailə müəssisələrinin yaradılması nəzərdə tutulub. Beləliklə, proqramın genişləndirilməsi üçün bu il fonddan bu istiqamət üzrə ayrılacaq vəsait yeni qanunla 15 milyon manat artırılaraq 78 milyon 735 min 400 manata çatdırılıb. Həmçinin sosial işçilərin sayının təqribən iki dəfə artırılması da planlaşdırılıb. Fondun işsiz şəxslərin peşə hazırlığı üzrə cari il üçün xərclərinin 2 milyon manat artırılaraq 7 milyon manata çatdırılması da yeni qanunda əksini tapır. Bu isə işsiz şəxslərin əmək bazarına çıxışına şərait yaradılması üçün əmək bazarında rəqabətə davamlı peşələrə yiyələnməsi imkanlarının artmasına yönəlib. Yeni addım kimi, beynəlxalq sertifikatlı (İSO) mütəxəssis hazırlığının təşkili işlərinə başlanması da planlaşdırılıb.

Görülən işlər çərçivəsində onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, nazirlikdə elektron informasiya sistemlərindən toplanmış məlumatlar nəticəsində ölkənin məşğulluq xəritəsi yaradılır. Məlumat bazasında ölkənin bütün inzibati ərazi bölgüsü üzrə əsas məşğulluq göstəriciləri, əmək resursları, məşğul əhali, muzdla işləyənlər, fərdi sahibkarlar, torpaq pay mülkiyyətçiləri, onların sekteral bölgüsü, işsiz şəxslər, ərazi məşğulluq proqramlarının icra vəziyyəti və s. aid informasiyalar toplanacaq. Ölkənin məşğulluq xəritəsi sosial və iqtisadi sahədə atılacaq addımların dinamikasını göstərəcək və məşğulluq proqramlarının hazırlanması və icrası işinin daha da təkmilləşdirilməsinə imkan verəcək.

Dövlət Məşğulluq Agentliyi (DMA) tərəfindən Quba və Bərdə rayonlarında Peşə Hazırlığı Mərkəzlərinin istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulub. Məqsəd həmin bölgələrdə işsiz və işaxtaran vətəndaşlar üçün müasir tələblərə uyğun peşə hazırlığı infrastrukturunun formalaşdırılması, bu sahədə xidmətin keyfiyyətinin və bölgədə yaşayan müvafiq şəxslərə əlçatanlığının artırılmasıdır. Agentlik tərəfindən həmçinin mövcud peşə hazırlığı mərkəzlərinin maddi - texniki bazasını və idarəetmə sistemini təkmilləşdirilmək, peşə hazırlığı kurslarının beynəlxalq standartların tələb və şərtlərinə uyğun təşkil etmək hədəflənib. Həmçinin peşə hazırlığı prosesinin rəqəmsallaşdırılması, elektron dərslik və dərs vəsaitlərinin hazırlanması nəzərdə tutulub. 2030-cu ilədək DMA-nın nəzdində regional peşə hazırlığı mərkəzlərinin sayı 10-a çatdırılacaq. Agentlik, həmçinin ölkə üzrə məşğulluğa dair məlumatları, ölkənin məşğulluq xəritəsini, məşğul şəxslərin reyestrini özündə birləşdirəcək "Əmək münasibətləri və məşğulluq" altsistemini hazırlayır. Altsistem işəgötürənlər, işə qəbul olunanlar, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları, hüquqi və fiziki şəxslər üçün vahid əmək münasibətləri platforması rolunu oynayacaq. Məqsəd işçilərlə işəgötürənlər arasında elektron əmək müqaviləsinin bağlanması, rəqəmsal kadr uçot sisteminin yaradılması, əməyin təşkili və mühafizəsində beynəlxalq standartların tətbiqi, zərərli iş yerlərinin attestasiyası, əməyin hesablanması və ödənilməsinin qanunvericiliyə uyğun təşkili və s. sahələrdə işəgötürənlərə zəruri və çevik dəstəyi verməkdir. Aktiv məşğulluq tədbirlərinin təşkili altsistemin əsas funksional istiqamətlərindən birini təşkil edəcək. Özünüməşğulluğa cəlb edilmiş şəxslərin reyestrinin formalaşdırılması, onlara ən uyğun biznes istiqamətinin innovativ həllərlə seçimi, növbəlilik prinsiplərinin elektron qaydada təşkili "Əmək münasibətləri və məşğulluq" altsistemi vasitəsi ilə həyata keçiriləcək. İstehsalatda baş verən bədbəxt hadisələrin reyestrinin formalaşdırılması, əməyin təşkili və mühafizəsi sahəsində tədqiqat işlərinin aparılması və yoxlamaların həyata keçirilməsi məqsədi ilə altsistemin tərkibində risk əsaslı yoxlama, elektron audit və elektron cərimə modulları da yaradılacaq.

Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsünə uyğun olaraq, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Mərkəzi Bank və Banklar Assosiasiyası arasında əməkdaşlıq çərçivəsində banklar tərəfindən özünüməşğulluq proqramına dəstəyin göstərilməsi işləri davam edir. Bu il artıq 250-dək proqram iştirakçısına seçdikləri fəaliyyət sahəsi üzrə kiçik bizneslərini qurmaq üçün banklar tərəfindən mal və materiallar formasında aktivlər verilib. Proqramın icrasına dəstək işlərinə ölkədə fəaliyyət göstərən 21 bank qoşulub. Ümumilikdə əməkdaşlıq çərçivəsində respublika üzrə təlimləri uğurla başa vuran və biznes planlarını müdafiə etmiş 1000 nəfər proqram iştirakçısının cari ildə banklar tərəfindən aktivlərlə təmin edilməsi nəzərdə tutulub.

Qeyd edək ki, hazırkı pandemiya dövrü ilə əlaqədar olaraq özünüməşğulluq proqramına cəlb olunan şəxslər təlimlərdə iştirak etmədən aktivlər alacaqlar. Lakin xüsusi karantin rejimi bitdikdən sonra onların təlimlərdən faydalanmaları təmin ediləcək. Bu proqram çərçivəsində ildə 12–15 min mikro, kiçik biznes yaradılacaq. Qeyd edək ki,beynəlxalq və yerli tərəfdaşlar, ayrı-ayrı dövlət strukturları da bu proqrama aktiv şəkildə qoşulmaqdadır. Dünya Bankı, yerli banklar, BMT-nin İnkişaf Proqramı, Heydər Əliyev Fondunun "Regional İnkişaf" İctimai Birliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, KOBİA, ABAD, Qida Təhlükəziliyi Agentliyi bu proqrama qoşularaq dəstəyini verir. Özünüməşğulluq proqramının icrası, proqrama cəlb edilənlər, onların aktivlərlə təminatı barədə bütün məlumatların elektron platforma üzərindən, nazirliyin saytında tam şəkildə ictimai açıqlığı da təmin edilir. Bu da hər kəsin burada bir ictimai nəzarətçiyə çevrilməsinə imkan verib.

Pandemiya dövründə sərt karantin rejiminin tətbiq edilməsinə, karantin müddətinin hələ tam bitməməsinə baxmayaraq, sosial sahədə görülmüş bu tədbirlər bir daha dövlət siyasətinin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşının rifahının dayandığını göstərir.

Zərifə BƏŞİRQIZI,
"Xalq qəzeti"